

До сильвети др. Івана Кухти — директора Державної центральної педагогічної бібліотеки у Львові 1933–1945 рр.

Марта Надрага

провідний бібліотекар Львівської обласної науково-педагогічної бібліотеки

У статті висвітлюються основні періоди життя і діяльності директора бібліотеки, педагога, психолога, етнографа, перекладача Івана (Яна) Кухти.

Ключові слова: *І. Кухта, педагогічна бібліотека, кураторія, каталоги.*

The course of life Dr Ivan Kuchta as Lviv's teacher, psychologist, librarian, ethnographer, translators are described at this article.

Key words: *Dr Ivan Kuchta, Pedagogic Library, Catalogue.*

В статье освещаются основные периоды жизни и деятельности директора библиотеки, педагога, психолога, этнографа, переводчика Ивана (Яна) Кухты.

Ключевые слова: *И. Кухта, педагогическая библиотека, куратория, каталоги.*

Іван Андрійович Кухта (за польськими джерелами — Ян Анджей Кухта) — на жаль, майже не досліджена та маловідома на сьогодні постать у науково-педагогічному житті та бібліотечному світі Львова 20–40-х рр. ХХ ст. Досі біографія та наукова спадщина, у контексті історії педагогіки та соціологічних досліджень, вченого вивчалася фрагментарно [6, с. 215-223; 11, с. 155-164].

Науково-педагогічна та бібліотечна діяльність Івана Кухти припала на особливий час в історії Львова, впродовж якого змінилося декілька політичних режимів: австрійський, польський, радянський та німецький окупаційний. Мультикультурна атмосфера Львова першої половини ХХ ст., вочевидь, позначилася на долі Івана Кухти.

© Надрага М., 2010

© Автор статті висловлює особливу подяку пані Ганні Ласкаржевській (Бібліотека Народова, Варшава).

Як відомо, у 1941 р., на початку німецької окупації Галичини, тогочасна Львівська філія Бібліотеки АН УРСР була включена до складу Державної бібліотеки у Львові (Staatsbibliothek Lemberg). До цієї ж установи ввійшла Львівська державна центральна педагогічна бібліотека, керівником якої (точніше, окремого відділу Державної бібліотеки у Львові) був Іван Кухта — бібліотекар, педагог, науковець, постать із складною, дещо загадковою біографією, яка на сьогодні майже не потрапляла в поле зору українських вчених. Дана стаття — спроба заповнити цю прогалину.

Для кращого висвітлення цієї багатогранної особистості слід коротко зупинитися на його біографії. Народився Іван Кухта 5 серпня 1900 р. у Львові в родині Андрія Кухти та Юлії Карпув-Борисовських. У цій родині зростало ще четверо дітей. У 14 років він залишився напівсиротою: батько загинув під час Першої світової війни. У 1918 р. Іван Кухта закінчив Львівську гімназію імені Яна Длугоша, здав матуру і продовжив навчання у Львівському університеті ім. Яна Казимира, де вивчав теологію, пізніше — у Краківському та Віденському університетах (1920–1921), де вивчав філософію та теологію. Після річного навчання у Відні він повернувся до Львова на філософський факультет, який закінчив у 1925 р. [50, с. 177]. Окрім рідної, української, він досконало володів польською, німецькою, російською, грецькою, латинською та ще декількома мовами [1, арк. 38].

В автобіографії Іван Кухта вказував, що — він магістр педагогіки й має зданий професорський (учительський) іспит [1, арк. 38; 3, с. 386]. З 1921 р. він почав працювати в гімназіях Перемишля [2, с. 110-113], так у 1923 р. був вчителем польської мови, історії та пропедевтики філософії в українській державній чоловічій гімназії в Перемишлі [8, с. 82]. У 1926 р. повернувся до Львова, викладав на Державних учительських курсах і став референтом Кураторії львівської шкільної округи. Згодом обійняв посаду вчителя Четвертої державної гімназії ім. Я. Длугоша, в якій колись навчався сам [51, с. 108-109].

У цей час др. Іван Кухта серйозно зацікавився етнографією, самостійно поглиблено вивчав її, консультуючись з відомим польським ученим Яном Станіславом Бистронем. Ця співпраця вилилася в першу етнографічну працю: «Krakowski czarnoksiężnik

XVI wieku Mistrz Twardowski», яку у 1929 р. захистив як докторат в Ягеллонському університеті в Кракові. Фрагмент цієї роботи було надруковано в часописі «Lud» [50, с. 177].

Впродовж 1929–1934 рр. др. Іван Кухта працював у Міністерстві віровизнань та публічної освіти у Варшаві. Він займав посаду інструктора середніх шкіл і читав цикл лекцій для вчителів та директорів шкіл, які пізніше були опубліковані під назвами: «Nauczyciel-wychowawca i jego stosunek do ucznia w świetle badań psychologicznych» [15], «Rozwój psychiczny młodzieży a praca szkolna» [19].

Завдяки добрим організаторським здібностям та великому науковому доробку згідно з наказом Кураторії львівської шкільної округи № ВР. 36 401/33 від 23 вересня 1933 р. [26, с. 487] Івана Кухту було призначено директором Державної педагогічної бібліотеки (Państwowa Biblioteka Pedagogiczna) Кураторії львівської шкільної округи [10, с. 355]. Він став гідним наступником попереднього керівника Державної педагогічної бібліотеки (ДПБ), відомого польського педагога Генрика Копії [5, арк. 1-13]. Так склалося, що др. Іван Кухта очолював бібліотеку двічі: з 1933 до 1940 та з 1941 до 1945 рр.

Др. Іван Кухта був не тільки добрим керівником та організатором, але й талановитим вченим. Великий вплив на його наукову діяльність мало знайомство та співпраця з відомим польським вченим проф. Зигмунтом Мислаковським [50, с. 177]. Більшість праць др. Івана Кухти була присвячена педагогіці й психології та ґрунтувалась на власній педагогічній практиці. Водночас др. Івана Кухту надалі цікавила етнографічна тематика, з якої він починав свої наукові пошуки, зокрема сюжети, пов'язані з магією у народній культурі.

Др. Іван Кухта був членом багатьох культурних та фахових товариств. Його праці друкувалися на сторінках наукових та педагогічних часописів «Lud», «Chowanna», «Ruch Pedagogiczny», «Szkoła», «Szkoła Śląska», «Miesięcznik Pedagogiczny», «Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego», «Chowanie fizyczne» (де він був членом редколегії) та інших [50, с. 177; 51, с. 109]. Значна частина наукової спадщини др. Івана Кухти знаходиться у фондах Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника [16; 18-20].

Як вправний адміністратор, др. Іван Кухта постійно вдосконалював методи та форми роботи педагогічної бібліотеки. За його керівництва з 1934 р. вчителів інформували про нові книжкові та періодичні надходження до ДЦПБ на сторінках часопису «Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego» [13, с. 286-297; 27, с. 529-530; 30, с. 91-93; 32, с. 235; 33, с. 26; 35, с. 431-433; 36, с. 503-506; 34, с. 798-799; 44, с. 228-229; 42, с. 611-613; 43, с. 194-195; 41, с. 384-385; 40, с. 184-185; 45, с. 658-660; 46, с. 577-580; 29, с. 489-493; 31, с. 299-301; 52, с. 820-823]. Зокрема, завдяки старанням др. Івана Кухти бібліотека отримала в дар книгозбірню колишньої Львівської чоловічої вчительської семінарії [4, арк. 2; 23, с. 151] і на 1937 р. нараховувала 162 найменування періодичних видань польською, німецькою, французькою, англійською, російською та українською мовами [38, с. 26-30].

У 1934 р. за наказом Кураторії львівської шкільної округи Державну педагогічну бібліотеку (Państwowa Biblioteka Pedagogiczna) було перейменовано на Державну центральну педагогічну бібліотеку (ДЦПБ) (Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium O. S. Lwów) [30, с. 91-93]. Нововведенням було також створення Ради бібліотеки — структури, яка працювала спільно з дирекцією ДЦПБ задля тіснішої співпраці між педагогами та бібліотекою. У 1935 р. президентом Ради ДЦПБ було обрано директора Державної вчительської семінарії у Львові Теофіла Козіру [28, с. 22-24; 56, с. 40]. До її складу входили шкільні та гімназійні вчителі, інструктори методичних осередків, а також відомі учені — Адам Фішер, Станіслав Лемпіцький, Богдан Суходольський, Юліуш Кляйнер, Вітольд Ташицький тощо [17, с. 244-245]. Др. Іван Кухта постійно дослухався до рішень Ради, в яку намагався залучити інтелектуалів тогочасного Львова, оскільки вона підвищувала авторитет керованої ним установи. Він був одним із авторів Статуту ДЦПБ та правил користування бібліотекою [54, с. 340-343].

Професійну діяльність др. Івана Кухти найбільш повно відображено у звіті про перевірку ДЦПБ за 1938 р., який подав Зигмунт Герстманн — інспектор Кураторії львівської шкільної округи [21, с. 151-155]. У звіті відзначено ентузіазм, з яким

директор бібліотеки відносився до проблеми комплектування фондів. Інспектор стверджував, що активність др. Івана Кухти сприяла зацікавленню книгозбірнею не лише в масштабах Львова, він перетворив її на науково-аналітичний центр, який акумулював інформацію про роботу міських навчальних закладів.

Др. Івана Кухта мав добрі професійні контакти з директорами шкіл, інспекторами, головами районних конференцій, керівниками методичних осередків тощо, яким він розсилав каталоги інституції та інформацію про правила користування бібліотекою (графік роботи книгозбірні, можливості отримувати книги поштою) [53, с. 793]. Під час проведення курсів або конференцій у бібліотеці організовувались книжкові виставки, які тематично були пов'язані з цими заходами. Др. Іван Кухта запровадив бібліографічні курси для безробітних вчителів, а також організував цикл доповідей для батьків школярів і гімназистів з I, III, IV, XXII львівських гімназій і пропагував при цьому відповідну педагогічну літературу [4, арк. 5-6; 12, с. 297].

Директор ДЦПБ започаткував жваву співпрацю з польськими та закордонними видавництвами, іншими книгозбірнями, гімназійними та шкільними бібліотеками, бібліотеками методичних осередків Кураторії львівської шкільної округи (математики, біології, географії, історії, французької, латинської, німецької, польської мов) та педагогічними бібліотеками, зокрема з бібліотекою Міністерства віровизнань та публічної освіти у Варшаві [4, арк. 5].

Завдяки ініціативі др. Івана Кухти до бібліотеки надходили звіти гімназій Кураторії львівської шкільної округи, які аналізувалися у відділі бібліографії, тут опрацьовували також і навчальні плани. Аналізуючи такі звіти, працівники бібліотеки вивчали попит на педагогічну літературу, вирішували питання щодо доукомплектування гімназій необхідною літературою, каталогізації літератури в шкільних та гімназійних бібліотеках тощо.

На 1938 р. бібліотека мала 2 555 постійних відвідувачів, які були зобов'язані сплачувати річні внески за користування бібліотекою. Протягом 1937–1938 рр. кількість її відвідувачів збільшилась на 885 осіб, а лише з 1 по 23 вересня 1938 р. до бібліотеки записалось 108 осіб [4, арк. 4]. Невипадково у 1936 р. директор бібліотеки Міністерства віровизнань та публічної освіти

у Варшаві, відомий польський бібліофіл Антоній Столярський (який працював над створенням мережі педагогічних бібліотек) високо оцінив діяльність установи і рекомендував ДЦПБ у Львові визнати як зразок для педагогічних бібліотек інших кураторій шкільних округ [4, арк. 6].

Др. Іван Кухта продовжив систематичне видання алфавітних каталогів ДЦПБ, розпочату першим директором Педагогічної бібліотеки Генриком Копією (1926–1933). Упродовж 1936–1938 рр. було видано три частини алфавітного каталогу, який давав повне уявлення про бібліотечні фонди та методичну діяльність бібліотеки [14; 25, с. 260; 37; 38; 39; 49, с. 92].

Бібліотека проводила велику роботу зі збору та систематизації наукових праць і статей вчителів середніх шкіл, з подальшим виданням відповідного каталогу (II том, виданий у 1935 р., зберігається в ЦДІА України у Львові) [7, арк. 2].

За ініціативою директора бібліотеки було запроваджено спеціальну бібліографічну пораду для педагогів, які цікавилися проблемами освіти та виховання, яку сам і очолив [4, арк. 5]. У поради можна було отримати списки тематично-рекомендованої літератури для вчителів середніх та загальноосвітніх шкіл, які готувались як до здачі практичного іспиту, так і до здачі іспитів на Вищих вчительських курсах [41, с. 384-385]. Значну частину рекомендованої літератури складала праця Івана Кухти про особливості дитячої психології. На 1936 р. було підготовлено 15 рекомендованих списків [37, с. 83-100]. Др. Іван Кухта організував ще й спеціальну пораду для вихователів та педагогів, які займалися дітьми, «важкими для виховання» [12, с. 297].

Особливо слід відзначити видавничу та редакторську діяльність др. Івана Кухти. Він — засновник видавництва ДЦПБ при Кураторії львівської шкільної округи. Впродовж 1936–1937 рр. почала виходити друком серія збірок «Львівської педагогічної бібліотечки». З галузі педагогіки, психології виховання та дидактики було видано 28 праць, автором шести з яких був директор Іван Кухта. Публікувались також польськомовні переклади праць відомих тогочасних психологів [38, с. 29-30; 55, с. 111-118].

Відомо, що ДЦПБ у Львові видала 50 томів «Львівської педагогічної бібліотечки» та 40 томів «Ліцейної філософської

бібліотечки». Бібліотека мала унікальну збірку найцінніших праць з дитячої психології, педагогіки, дидактики — «Księgozbiór Kursów Wakacyjnych» [23, с. 291]. Іван Кухта не тільки розширював єдину в Польщі колекцію методичної полоністичної літератури (яка нараховувала близько 2 000 томів), але й у співавторстві з методистом Кураторії львівської шкільної округи Марією Шлушкевичовою видав каталог цієї колекції (Katalog dzieł metodycznych z dziedziny nauki języka polskiego) [17, с. 243-245].

Після приєднання у вересні 1939 р. Західної України до УРСР всі львівські бібліотеки потрапили під реорганізацію за радянським зразком, що змінило їх традиційний устрій і спричинило чимало проблем у їх діяльності [22, с. 13-19]. Збереглася коротка історія Педагогічної бібліотеки, яку написав др. Іван Кухта для Обласного інституту удосконалення вчителів у Львові [1, арк. 37; 3, с. 385-386], де подано детальний опис бібліотеки та біограми її працівників (Софії Трелліни, Данила Полішука, Неоніли Семенської, Володимира Жвіра) [1, арк. 38], а також звернення до Обласного інституту удосконалення вчителів з проханням взяти бібліотеку «під свою опіку і на свій бюджет», наводячи цілий ряд аргументів: Державна педагогічна книгозбірня — це «...бібліотека, яка дійсно допомагатиме учителям, школам, працівникам меткабінетів і буде провадити належну роботу для підвищення кваліфікації та удосконалення роботи учителів області» [1, арк. 39]. Очевидно, цей проект був втілений у життя. Невипадково на книгах (до 1939 р. видання), які сьогодні зберігаються у фондах Львівської обласної науково-педагогічної бібліотеки, поруч із печатками ДПБ стоїть печатка: «Педагогічна бібліотека при Інституті удосконалення вчителів».

З приходом більшовицької влади у 1939–1940 рр. ДЦПБ пережила і перші втрати. Незважаючи на те, що Іван Кухта «був членом окремої виборчої комісії для прилучення Західної України до СРСР» [1, арк. 38], його у 1940 р. звільнили з роботи (частину працівників Педагогічної бібліотеки було звільнено ще наприкінці 1939 р.). Іван Кухта знову стає вчителем у Четвертій міській гімназії та 10-й середній школі, де навчає польських дітей української мови. Про нього дуже тепло згадують колишні учні як про доброго педагога, який досконало знав твори

Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки. Одночасно переживав за долю бібліотеки та був невдоволений новим керівництвом книгозбірні, яке у співпраці з Обллітом керувало інституцією. В архівних звітах др. Іван Кухта описує діяльність бібліотеки протягом 1939–1940 рр.: «Першим кроком нового директора Блюменкрауза була передача 14 000 томів іноземного фонду організації «Облліт». Більша частина німецькомовної літератури була знищена, ¼ книжок спалено, близько 10 000 томів вкрадено. 26.06.1941 приміщення бібліотеки було майже повністю знищено. Також були знищені і забрані каталоги та інвентарні книги» [47, арк. 2].

З приходом німецьких військ до Львова у 1941 р. Іван Кухта разом з працівниками бібліотеки почав рятувати те, що залишилось від книгозбірні. У Львові було створено Державну бібліотеку (Staatsbibliothek Lemberg), до складу якої, разом з бібліотекою ім. Осолінських та іншими книгозбірнями, як окремий відділ увійшла ДЦПБ [24, с. 138; 9, с. 362-366].

12.11.1941 р. керівник Державної бібліотеки у Львові (Staatsbibliothek Lemberg) Ульріх Йогансен прийняв на роботу Івана Кухту, а також Адама Фішера [47, арк. 306], Володимира Тиховського [48, арк. 315], Данила Полішука, Марію Гірняк та Володимира Жвіра [48, арк. 318]. 01.01.1942 р. Педагогічна бібліотека відновила свою діяльність. Як засвідчують архівні документи, в цей період директор бібліотеки передовсім був змушений займатися організаційною діяльністю — ремонтами приміщень, книжкових шаф, спорудженням стелажів, закупівлею вугілля, за відсутністю фінансування чимало робіт оплачував своїм коштом [47, арк. 3-4]. Водночас відновлював бібліотечно-методичну роботу: піклувався про замовлення нової періодики та наукових праць з педагогіки, психології, дидактики та методики.

Протягом 15-30.12.1941 р. під керівництвом др. Івана Кухти у фонди бібліотеки було повернено 6 700 книг, виданих відвідувачам бібліотеки ще до початку війни [47, арк. 3].

Іван Кухта особисто турбувався про передачу Педагогічній бібліотеці методичної бібліотеки, яка знаходилась на вул. Кармелітській, 4а і до війни належала цій книгозбірні [48, арк. 6] (тепер вул. Просвіти, — Головне управління освіти і науки ЛОДА).

В цей час було розпочато роботу з відновлення карткового каталогу Державної центральної педагогічної бібліотеки [47, арк. 9-10]. І. Кухта працював над предметно-тематичним каталогом з методики біології та математики. В липні–серпні 1943 р. він підготував предметні каталоги з дошкільного та шкільного виховання, класичних (грецька та латинська) мов, філософської пропедевтики, організації шкільного процесу (програми, навчальні та виховні плани тощо) [47, арк. 32-33]. Він також керував впорядкуванням літератури, яку вилучили представники Облліту і яку пізніше було передано до інших бібліотек (університетської бібліотеки, бібліотеки ім. Оссолінських, бібліотеки товариства Народної Школи та ін.).

Знаменно, що Іван Кухта залучав до праці у бібліотеці молодих поляків (Володимира Жвіра, Целінську Анну, Ласлава Берлінського) та українців (Марію Гірняк), яких, очевидно, хотів врятувати від примусових робіт в Німеччині, а також євреїв (Вільгельма Александровіча), тим самим захищаючи перед німецькими каральними акціями. У грудні 1941 р. персонал бібліотеки частково змінився: звільнився проф. А. Фішер [47, арк. 8], внаслідок чого значна частина бібліотечної праці була перекладена на плечі директора, який взяв на себе обов'язок опрацювати всю педагогічну літературу бібліотеки. Крім того, др. Іван Кухта в цей період працював по шість годин на тиждень у Державній гімназії. В лютому 1943 р. др. Іван Кухта за наказом Ульріха Йоганссена купив приватну бібліотеку др. Якуерса (приблизно 301 кн.), за частину книг було заплачено 150 зл. [47, арк. 28].

У червні 1943 р. фонди Педагогічної бібліотеки поповнилися за рахунок переданих II відділом Державної бібліотеки (Staatsbibliothek Lemberg) 3 600 книг, які колись належали філософському та психологічно-педагогічному семінарам Львівського університету Яна Казимира, та приватними збірками, зокрема др. Бухгольца та військової квартирної служби [47, арк. 35].

За розпорядженням Львівського шкільного відділу директору бібліотеки І.Кухті було доручено читати лекції на педагогічних фахових курсах з «Педагогічної психології» та «Німецької педагогіки 20 ст.» [47, арк. 38].

Під час німецької окупації др. Іван Кухта багато зробив для належного забезпечення функціонування Педагогічної бібліотеки та її збереження, часто з ризиком для себе, директор тричі не виконав (щоразу відкладаючи на пізніше) розпорядження німецької бібліотечної окупаційної влади й не вислав до Німеччини приватну книгозбірню проф. Казимира Твардовського (приблизно 3 000 томів), яка була особливо цінною для дослідників історії філософії [23, с. 291].

Після закінчення Другої світової війни др. Іван Кухта був змушений залишити Львів й переїхати до Польщі. Починаючи з 1946 р. спільно з колишнім куратором Львівської шкільної округи Тадеушем Купчинським (1885–1967) розгорнув діяльність щодо передачі Державної центральної педагогічної бібліотеки Кураторії Львівської шкільної округи до Польщі. Зокрема, 19.09.1946 р. було написано лист від Організаційної комісії Вищої педагогічної школи в Лодзі до міністра освіти Польщі. На підставі детальної інформації, яку склав др. Іван Кухта, була подана характеристика ДЦПБ перед та після Другої світової війни. Добре знаючи цінність Педагогічної книгозбірні, директор ДЦПБ розумів і те, що нове радянське керівництво буде намагатись її розкомплектувати [23, с. 292].

Др. Іван Кухта, не зважаючи на зміни політичних режимів у Львові та Галичині, воєнне лихоліття, робив все для того, щоб львівські та західноукраїнські педагоги мали для своїх потреб фахову книгозбірню, постійно відстоював інтереси цієї інституції, звертаючись до польської влади у 1933–1939 рр., до радянської влади — у 1939 р., до німецької окупаційної влади — у 1941 р. та до міністерств СРСР у 1946 р. Під його керівництвом ДЦПБ стала своєрідним віддзеркаленням мультикультурного Львова. Остання згадка про др. Івана Кухту датована весною 1949 р.: на запрошення Наукового товариства Люблінського католицького університету він виступив із доповіддю «Nowe kierunki psychologii a wychowanie» [50, с. 177].

Вивчення життєвого шляху та наукового доробку діячів, які своєю багатогранною діяльністю сприяли становленню національної науки і культури завжди було особливо вагомим в істо-

ричній науці. До таких діячів, безперечно, належить др. Іван Кухта. Подальша доля др. Івана Кухти після переселення до Польщі, на жаль, невідома і залишається актуальною темою для наступних історичних та біографічних досліджень як українських, так і польських науковців.

1. Відомості про роботу бібліотек м. Львова та Львівської області за 1939–1940 роки // ДАЛО. — Ф. Р-163, оп. 1, спр. 53. — 210 арк.
2. *Гоцький В.* Спогади про сина Перемишльської землі. Т. 1 / *Володимир Гоцький*. — Львів : Свічадо, 2004. — 448 с.
3. *Дзюбан Р.* Втрати культурних цінностей з II відділу Staatsbibliothek Lemberg у 1944 р. / *Роман Дзюбан* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Львів, 2008. — Вип. 1 (16). — С. 379-398.
4. Звіт про перевірку діяльності Центральної державної педагогічної бібліотеки у м. Львові (1938) // ЦДІА України у Львові. — Ф. 179, оп. 5, спр. 303. — 7 арк.
5. Звіти про діяльність Центральної державної педагогічної бібліотеки у м. Львові (1926–1931) // ЦДІА України у Львові. — Ф. 179, оп. 5, спр. 302. — 13 арк.
6. *Караманов О.* Поширення експериментальних психолого-педагогічних досліджень у Східній Галичині (перша третина ХХ ст.) / *Олексій Караманов* // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. — 2004. — Вип. 18. — С. 215-223.
7. Каталог наукових праць і статей вчителів середніх шкіл, які збереглися в Центральній державній педагогічній бібліотеці м. Львів (1935) // ЦДІА України у Львові. — Ф. 179, оп. 5, спр. 304. — Арк. 1-3.
8. Українська державна чоловіча гімназія у Перемишлі 1895–1995 / упоряд. *І. Гнаткевич*. — Дрогобич : Відродження, 1995. — 304 с.
9. Biblioteki naukowe w Generalnym Gubernatorswe w latach 1939–1945 / [oprac.: *A. Meżynski, H. Laskarzewska*]. — Warszawa : LTW, 2003. — 540 s.
10. Biblioteki na wschodnich ziemiach II Rzeczypospolitej: Informator / [nauk. red. *Bieńkowska B.*]. — Poznań, 1998. — 795 s.
11. *Bukiert G.* Dorobek naukowy i popularyzatorski Jana Kuchty w świetle idei «Nowego wychowania» / *G. Bukiert* // Galicja i jej dziedzictwo. Pedagogika nowego wychowania w Polsce u schyłku XIX i w pierwszej połowie XX wieku: podstawowe przejawy i współczesne odniesienia / [red. *A. Meissner*]. — Т. 14. — Rzeszów : Wyd-wo wyższej szkoły pedagogicznej, 2000. — S. 155-164.

12. *Dzieniakowska J.* Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie (1926–1939) / *J. Dzieniakowska* // Kraków-Lwów : Książki-czasopisma-biblioteki / [pod red. *Kosetki H.*]. — Kraków : Wyd-wo Nauk. Akademii Pedagogicznej, 2006. — S. 287-297.
13. *Dzieniakowska J.* Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie w świetle publikacji «Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego» (1926–1939) / *Jolanta Dzieniakowska* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Львів, 2005. — Вип. 13. — С. 286-297.
14. Katalog alfabetyczny Państwowej biblijoteki pedagogicznej we Lwowie. Od nr. 1 do 6 300. Część I. Książki i czasopisma w języku polskim. — Lwów : Państwowe wyd-wo książek szkolnych, 1933. — 79 s.
15. *Kuchta J.* Nauczyciel-wychowawca i jego stosunek do ucznia w świetle badań psychologicznych: Wykłady wygłoszone na Ministerjalnych kursach wychowawczych w Warszawie, w latach 1929–1934 / *Jan Kuchta* ; [Biblijoteka Sekcji samopomocy Zw. naucz. pol.]. — Lwów : Nakł. Związku nauczycielstwa polskiego, 1934. — 27 s.
16. *Kuchta J.* Nowe kierunki i dążenia współczesnej katolickiej pedagogiki: Na tle obrazu chaosu we współczesnym wychowaniu / *J. Kuchta* // Lwowska biblioteczka pedagogiczna. Nowa seria. — Lwów, 1939. — 183 s.
17. *Kuchta J.* Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie / *J. Kuchta* // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1939. — № 6. — S. 243-245.
18. *Kuchta J.* Polskie podania ludowe o człowieku na księżycu / *J. Kuchta*. — Lwów : Nakł. T-wa ludoznawczego, 1927. — 16 s.
19. *Kuchta J.* Rozwój psychiczny młodzieży a praca szkolna. Wykłady, wygłoszone na Ministerjalnych kursach wychowawczych dla nauczycieli i dyrektorów szkół średnich w r. 1931/1932 / *Jan Kuchta* // Biblijoteka Kwartalnika pedagogicznego, № 6. — Warszawa : Nakł. Stow. Chreścijańskonarod. nauczycielstwa szkół powszechnych, 1932. — 59 s.
20. *Kuchta J.* Zabytki i tradycje historyczne po Twardowskim / *Jan Kuchta*. — Lwów : Nakł. T-wa ludoznawczego, 1930. — 20 s.
21. Kuratoryjne biblioteki pedagogiczne na Kresach Wschodnich Drugiej Rzeczypospolitej / [opracow. *J. Dzieniakowska*]. — Kielce : Kieleckie T-wo Naukowe, 2006. — S. 143-170.
22. *Matwijów M.* Sprawozdanie «Archiwa, biblioteki i muzea Lwowskie» z 1940 r. / *M. Matwijów* // Rocznik Lwowski 1997–1998. — Warszawa : In-t Lwowski, 1999. — S. 7-30.

23. *Matwijów M.* Walka o Lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948 / *M. Matwijów.* — Wrocław : T-wo Przejściół Ossolineum, 1996. — 334 s.
24. *Matwijów M.* Zakład Narodowy imienia Ossolinskich w latach 1939–1946. / *M. Matwijów.* — Wrocław : T-wo Przejściół Ossolineum, 2003. — 350 s.
25. Nabywanie i udostępnianie nauczycielstwu katalogu Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej we Lwowie // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1938. — № 6. — S. 260.
26. Państwowa Biblioteka Pedagogiczna // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1933. — № 11. — S. 487.
27. Państwowa Biblioteka Pedagogiczna // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1933. — № 12. — S. 529-530.
28. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna. Odezwa do Ogółu Nauczycielstwa szkół wszelkiej kategorii w Okręgu Szkolnym Lwowskim. Wykaz dzieł z zakresu lektur do egzaminu pedagogicznego z języka polskiego // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1935. — № 1. — S. 22-24.
29. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna. Spis czasopism pedagogicznych polskich i obcych // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1934. — № 9. — S. 489-493.
30. Państwowa Biblioteka Pedagogiczna. Spis książek nowonabytych // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1934. — № 1. — S. 91-93.
31. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna. Spis książek nowonabytych // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1934. — № 5. — S. 299-301.
32. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium O. S. Lwów // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1938. — № 5. — S. 235.
33. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium O. S. Lwów // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1939. — № 1. — S. 26.
34. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium O. S. Lwów. Spis książek nowonabytych // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1936. — № 12. — S. 798-799.
35. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium O. S. Lwów. Spis książek nowonabytych powszechnych // *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego.* — 1935. — № 10. — S. 431-433.

36. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium O. S. Lwów. Spis książek nowonabytych powszechnych. Nadesłanie sprawozdań do Biblioteki Pedagogicznej // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1935. — № 11. — S. 503-506.
37. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie: Katalog alfabetyczny — Książki i czasopisma w języku polskim od nr. 6 301-8 400. — Lwów : Nakł. Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej we Lwowie, 1936. — 100 s.
38. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie: Katalog alfabetyczny — Książki i czasopisma w języku polskim od nr. 8 401-10 250. — Lwów : Nakł. Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej we Lwowie Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego, 1937. — 32 s.
39. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie: Katalog alfabetyczny — Książki i czasopisma w języku polskim od nr. 10 251-12 000. — Lwów : Nakł. Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej we Lwowie, Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego, 1938. — 68 s.
40. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Spis nowonabytych książek // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1934. — № 3. — S. 184-185.
41. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Spis książek do egzaminu praktycznego dla nauczycieli szkół powszechnych // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1935. — № 9. — S. 384-385.
42. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Spis książek nowonabytych // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1934. — № 11. — S. 611-613.
43. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Spis książek nowonabytych // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1935. — № 5. — S. 194-195.
44. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Spis książek nowonabytych // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1935. — № 6. — S. 228-229.
45. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Spis nowonabytych książek // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1934. — № 12. — S. 658-660.
46. Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna we Lwowie. Wykaz posiadanych tudzież nowonabytych dzieł i rozpraw z dziedziny wychowania obywatelsko-państwowego w szkole // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1934. — № 10. — S. 577-580.

47. Papiery Biblioteki Państwowej we Lwowie (Staatsbibliothek Lemberg): Akta dotyczące Centralnej Biblioteki Pedagogicznej z lat 1941–1943 // ZNiO. — Rkps. 17131/II. — 45k.
48. Papiery Biblioteki Państwowej we Lwowie (Staatsbibliothek Lemberg): Kwestionariusze i akta personalne pracowników z lat 1942–1943. — T. 5. Centralna Biblioteka Pedagogiczna // ZNiO. — Rkps. 17120/II. — K. 303-324.
49. *Paszkiewicz U.* Inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej (spis za lata 1510–1939) / *U. Paszkiewicz.* — Warszawa : DiG, 1998. — 259 s.
50. Słownik biograficzny socjologii polskiej/ [ukł. *Winclawski W.*]. — Toruń : Wyd-wo Un-tu Mikołaja Kopernika, 2004. — T. 2. — S. 177.
51. Słownik pedagogów polskich / [pod red.: *Bobrowskiej-Nowak W., Dryndy D.*]. — Katowice : Wyd-wo Un-tu Śląskiego, 1998. — S. 108-109.
52. Spis książek nowonabytych przez Państwową Centralną Bibliotekę Pedagogiczną Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1937. — № 12. — S. 820-823.
53. Sposób korzystania z Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej Kuratorium Szkolnego we Lwowie // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1937. — № 12. — S. 793.
54. Statut i regulamin Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej przy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego // Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego. — 1934. — № 6. — S. 340-343.
55. *Stinia M.* Lwowska Biblioteczka Pedagogiczna — między teorią a praktyką nauczycielską / *M. Stinia* // Kraków-Lwów : Książki-czasopismabiblioteki / [pod red. *Kosetki H.*]. — Kraków : Wyd-wo Nauk. Akademii Pedagogicznej, 2006. — S. 111-118.
56. *Żurowska W.* Bibliografia bibliografii, bibliotekarstwa i bibliofilstwa za lata 1935–1936, dodatek do przeglądu bibliotecznego / *W. Żurowska.* — Kraków, 1938. — 65 s.